

Соловей Ю. О. Державне управління у галузі дошкільної освіти в Україні: теоретичний аспект / Ю. О. Соловей // Сучасне дошкілля у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (2-3 жовтня 2018 р.) / Упорядники І. О. Ніколаєску, Ю. О. Соловей, О. О. Панченко. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – С. 90-94

Соловей Ю.О.,
*аспірантка кафедри дошкільної освіти
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Нині, на етапі соціально-економічних перетворень в Україні відбуваються суттєві зміни в різних галузях. Інноваційні процеси, які відбуваються в галузі освіти та науки є важливим заходом адаптації освітнього та наукового процесу до сучасних соціально-економічних умов країни [9].

Новітній етап державотворення в Україні першочерговим питанням ставить створення системи ефективного державного управління дошкільною освітою. Необхідність створення такої системи обумовлюється рядом причин: по-перше, процесами глобалізації, переходу до інформаційного суспільства, утвердженням пріоритетів сталого розвитку, які вимагають прискореного вирішення проблем освіти; по-друге, розбіжністю в Україні між проголошенням пріоритетності розвитку освіти і науки та конкретними діями щодо її забезпечення; по-третє, відсутністю дієвої загальної концепції державної освітньої політики, середньо- та довгострокової стратегії розвитку освіти, що призводить до управління дошкільною освітою не в режимі розвитку, а в режимі функціонування, який консервує існуючу ситуацію [11, с. 3].

Законодавством України визначено, що дошкільна освіта є первородною частиною загальної системи освіти в державі. Зокрема, у Законі України «Про

дошкільну освіту», останню визначено як одну з перших ланок культурного та соціального розвитку дитини [7, с. 9]. Установлено, що на державному рівні має забезпечуватися реалізація права кожної дитини дошкільного віку на доступність і безоплатність такої освіти [4, с. 48].

Також, у Законі України «Про дошкільну освіту» (стаття 18) зазначені основні завдання органів управління системою дошкільної освіти в Україні, де одним з основних ми виокремлюємо – здійснення контролю за виконанням завдань дошкільної освіти та додержанням вимог Базового компонента дошкільної освіти, навчально-методичного керівництва та державного інспектування у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів та форми власності, а також прогнозування, забезпечення розвитку дошкільної освіти та мережі закладів дошкільної освіти незалежно від типів і форми власності відповідно до освітніх запитів населення [3].

Останнім часом питання державного управління у галузі дошкільної освіти в Україні набуває досить високої актуальності та привертає до себе увагу багатьох науковців. Даній темі приділили свою увагу такі науковці, як: С. Бабишина, В. Борисенко, В. Біднова, М. Даденкова, О. Дзюба, Г. Єльнікова, С. Крисюк, В. Курило, І. Курляк, В. Луговий, Т. Лукіна, Є. Мединський, С. Сірополк та інші.

Аналіз довідкових джерел дозволяє констатувати, що термін «управління» розглядається як елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію програми і мети [12, с. 674].

Науковець М. Поташник акцентує увагу на тому, що управління – це цілеспрямована діяльність усіх суб'єктів, що забезпечує становлення, стабілізацію, оптимальне функціонування та обов'язково розвиток дошкільної установи [5, с. 52–57]. При цьому «державне управління освітою» визначається як цілеспрямований, планомірний процес, що пов'язаний із розробленням, прийняттям, упровадженням у практичну діяльність навчальних закладів і

органів державного управління рішень, які спрямовані на реалізацію політики забезпечення якості освіти та задоволення потреб ринку праці на міжнародному, національному, регіональному і місцевому рівнях [10, с. 8].

Поняття «державне управління» у словнику-довіднику визначено як практичний, організований і регулювальний вплив держави на суспільну життєдіяльність людей із метою її впорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу [2, с. 63].

Управлінський процес – це досить складна система, в якій беруть участь як суб'єкти (ті, що управляють), так і об'єкти (ті, якими управляють). Суб'єкти управління у найзагальнішому вигляді визначаються як сукупність спеціально створених органів (державних, громадських, самоврядування), їх підрозділів, посадових осіб, які виконують функції управління. Об'єкти управління освітою – це система освіти, органи управління освітою, їх підрозділи, посадові особи, навчальні заклади, виробничі підприємства, що перебувають під організуючим, регулюючим і координуючим впливом держави.

Основними якостями, що характеризують державне управління дошкільною освітою, є:

- наявність органів управління, наділених певними повноваженнями, діяльність яких спрямована на певні об'єкти освітянської галузі;
- існування управлінських зав'язків, відносин і організації як суб'єктів, так і об'єктів управління;
- наявність управлінських функцій, пов'язаних із забезпеченням існування та розвитку галузі [6, с. 56-57].

Варто зазначити, що структурним компонентом, а саме однією з основних функцій державного управління, є контроль за діяльністю ЗДО, який спрямований на встановлення відповідності реального стану справ у закладі дошкільної освіти, діяльності його підрозділів й співробітників вимогам нормативних правових актів, норм, стандартів, локальних актів, прийнятих управлінських рішень тощо [1, с. 10].

Здійснивши аналіз наукових джерел, ми встановили, що функціонування системи державного управління передбачає взаємодію всіх її підсистем та елементів, найважливішим серед яких є особистість дитини. Тому ефективність функціонування системи державного управління та сутність даної системи виявляється через її функції, у яких визначено коло діяльності, її зміст, види, призначення й роль [8, с. 222].

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що сучасний етап змін у галузі дошкільної освіти потребує досконалої системи державного управління, що є складним та багатограним процесом, який передбачає взаємодію всіх його підсистем та елементів.

Література:

1. Гуз А. А. Система контролю в дошкільному закладі : учебно-методическое пособие / А. А. Гуз. – Минск, 2010. – 178 с.
2. Державне управління : словник-довідник / за ред. В. Д. Бакуменка, Д. О. Безносенка, І. М. Варзари. – Київ : УАДУ, 2002. – 228 с.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
4. Кононко О. Л. Діагностика сектору дошкільної освіти в Україні : звіт за результатами комплексного дослідження / О. Л. Кононко, А. С. Зайченко. – Київ : Відродження, 2013. – 145 с.
5. Корженко В. В. Освітні ініціативи та суспільний поступ / В. В. Корженко // Актуальні проблеми державного управління. – 2000. – № 2. – С. 52–57.
6. Крисюк С. В. Державне управління освітою : навч. посіб. для слухачів, асп., докторантів спец. «Державне управління освітою» / С. В. Крисюк. – Київ : НАДУ, 2009. – 220 с.
7. Крутій К. Л. Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ЛПС. Лтд., 2003. – 246 с.
8. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – Київ : Атіка, 2005. – 240 с.
9. Огнев'юк В. О. Університетська освіта України в контексті перспектив Європейської інтеграції / В. О. Огнев'юк. // Віче. – 2010. – № 20
10. Онаць О. Взаємозв'язок стилю поведінки керівника і ефективності управління на громадсько-державних засадах / О. Онаць // Рідна школа. – 2012. – № 8–9. – С. 46.
11. Прокопенко Л. Л. Державне управління освітою в Україні: становлення та розвиток (IX – початок XX ст.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. держ. упр. : спец. 25.00.01 «теорія та історія державного управління» / Прокопенко Л. Л. – Київ, 2010. – 38 с.

12. Философский энциклопедический словарь / редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильчев. – М.: Сов. Энциклопедия, 1989. – 815 с.